

HALLITUKSEN ILTAKOULU 21.11.2007:

**YLIOPISTOJEN TALOUDELLISEN JA HALLINNOLLISEN
ASEMAN UUDISTAMINEN JA INNOVAATIOYLIOPISTON
PERUSTAMINEN**

YLIOPISTOUUDISTUKSEN TARVE

Yliopistojen merkitys talouden ja hyvinvoinnin kasvulle on noussut aivan uudenlaiseen asemaan. Globalisaatio aiheuttaa työn uudelleen jakautumista valtioiden kesken. Hallituksen keskeinen tavoite on kehittää Suomesta maailman paras innovaatiojärjestelmä. Yliopistot ovat tärkein osa julkista innovaatiojärjestelmää. Valtaosa perustutkimuksesta, jonka pohjalle innovaatiojärjestelmä ja -politiikka rakentuu tehdään yliopistoissa. Yliopistot vastaavat myös innovaatiojärjestelmän uudistumiskyvystä kouluttamalla tutkijoita tuleviin haasteisiin.

Suomalaiset yliopistot joutuvat kilpailemaan rahoituksesta ja lahjakkuuksista entistä enemmän kansainvälisillä markkinoilla. Suomalaisten yliopistojen toimintaedellytykset eivät ole samalla tasolla muiden, modernien eurooppalaisten tai yhdysvaltalaisen yliopistojen kanssa. Suomen kannalta keskeisissä tiedejärjestelmältään edistyneissä maissa yliopistoja ei enää kehitetä osana valtionhallintoa, vaan yliopistojen opetuksen, tutkimuksen ja innovaatio toiminnan edistämisen näkökulmasta.

Ranska sai yliopistolainsäädäntönsä uudistettua kuluneena kesänä ja Itävalta ja Saksa ovat uudistaneet koko yliopistopolitiikkansa muutama vuosi sitten. Pohjoismaista Tanskassa on toteutettu mittava yliopisto- ja sektoritutkimuslaitosuudistus, Norja ja Ruotsin järjestelmissä on huomattavasti enemmän joustavuutta kuin Suomen. Euroopan unionin opetusneuvostossa hyväksytään marraskuussa päätöslauselma yliopistojen modernisoinnista. Siinä kiinnitetään huomiota yliopistojen autonomian vahvistamisen tarpeeseen, jotta ne olisivat kilpailukykyisiä ja pystyisivät vastaamaan ajan haasteisiin.

Yliopistouudistuksen taustalla on useiden vuosien selvitys- ja valmistelutyö. Yliopistot suhtautuvat uudistukseen erittäin myönteisesti samoin kuin keskeiset sidosryhmät. Uudistuksella vahvistetaan yliopistojen kilpailukykyä kansainvälisessä toimintaympäristössä ja vahvistetaan yliopistojen mahdollisuutta toimia laaja-alaisina sivistysyliopistoina.

HALLITUKSEN LINJAUKSET YLIOPISTOLAITOKSEN UUDISTAMISEKSI

Uudistuksen taloudellisista edellytyksistä päätetään erikseen hallituksen talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa ja kehyspäätöksessä. Hallitus on iltakoulussaan 21.11.2007 päättänyt seuraavista yliopistojen taloudellisen ja hallinnollisen aseman uudistamisen periaatteista:

1. YLIOPISTOJEN OIKEUDELLINEN ASEMA UUDISTETAAN

Kaikkien yliopistojen oikeudellinen asema muuttuu itsenäisiksi oikeushenkilöiksi, joko yksityisoikeudelliseksi säätiöksi tai julkisoikeudelliseksi laitokseksi.

- Teknillinen korkeakoulu, Helsingin kauppakorkeakoulu ja Taideteollinen korkeakoulu yhdistetään säätiömuodossa toimivaksi uudeksi innovaatioyliopistoksi. Tässä vaiheessa ei muita yliopistoja muuteta säätiömuotoisiksi. Säätiömuotoon siirtyminen on jatkossa mahdollista muillekin. Valtio päättää säätiöiden rahoitukseen osallistumisesta tapauskohtaisesti.
- Muille yliopistoille luodaan yliopistolailalla oikeushenkilömuodoksi julkisoikeudellisen laitoksen.
- Yliopistolaki uudistetaan niin, että se voi astua voimaan 1.8.2009 siten, että uuden yliopistolain mukainen toiminta voi alkaa täydessä laajuudessa 1.1.2010.
- Opetusministeriön ohjauksella, erityisesti rahoitusmekanismeilla ja rakenteellisella kehittämisellä sekä toiminnan järjestelmällisellä seurannalla ja arvioinnilla varmistetaan yliopistolaitoksen laadun, vaikuttavuuden ja tuottavuuden vahvistuminen.

2. HENKILÖSTÖN PALVELUSSUHDE UUDISTETAAN JA HENKILÖSTÖN ASEMA MUUTOSVAIHEESSA TURVATAAN

Henkilöstön palvelussuhde muuttuu kaikissa yliopistoissa virkasuhteisesta työsuhteiseksi.

- Työnantajan neuvotteluoikeudet siirtyvät valtion työmarkkinalaitokselta yliopistoille.
- Valtio varautuu yliopistojen henkilöstön eläkejärjestelmän muutoksesta aiheutuvaan varojen siirtoon valtiolta innovaatioyliopistolle, jotta lisäeläketurva voidaan kohdistaa innovaatioyliopiston eläkejärjestelmään.
- Erikseen selvitetään vaihtoehtoa, jossa julkisoikeudellisena laitoksena toimivan yliopiston osalta valtio sitoutuisi vastaamaan lisäeläketurvasta jatkossakin sille henkilöstölle, jota se koskettaa. Tältä osin valtiolle ei aiheutuisi välittömiä kustannuksia.

3. YLIOPISTOJEN PERUSRAHOITUKSEN PITKÄJÄNTEISYYS TURVATAAN

- Uudessa yliopistolaisissa määritellään yliopistojen valtion rahoituksen mitoitus ja rahoitusperusteet.
- Yliopistolaisissa turvataan yliopistojen toiminnan rahoitus vähintään kustannustason muutos huomioon ottaen. Samalla kumotaan laki korkeakoululaitoksen kehittämisestä.
- Oikeushenkilöaseman muutoksesta aiheutuva uusi verotuksellinen asema otetaan huomioon mitoitettaessa yliopistojen rahoitusta.

4. YLIOPISTOJEN HALLINTO- JA JOHTAMISJÄRJESTELMÄT UUDISTETAAN

- Uuden yliopistolain myötä lisääntyvä toimivalta ja talousvastuu luovat kannusteet ja edellytykset järjestää yliopistojen toiminta nykyistä tehokkaammin ja tarkoituksenmukaisemmin.
- Rehtorin toimivaltaa vahvistetaan. Samalla toimivalta rehtorin nimittämisestä siirtyy yliopiston hallitukselle.
- Julkisoikeudellisina laitoksina toimivissa yliopistoissa hallituksen jäsenet valitaan yliopiston sisäisellä valintamenettelyllä, kuten perustuslain 123 §:n mukainen itsehallinto edellyttää.

- Ulkopuolisten jäsenten lukumäärää lisätään kaikkien yliopistojen ylimpänä toimielimenä toimivissa hallituksissa. Myös julkisoikeudellisten laitosten hallitusten vastuu strategisesta päätöksenteosta ja taloudenhoidosta kasvaa.
- Opetusta ja tutkimusta koskevissa asioissa päätöksenteko toteutuu yliopistojen sisällä akateemisen itsehallinnon mukaisesti.

5. PÄÄOMITTAMISELLA VAHVISTETAAN YLIOPISTOJEN TALOUDELLISTA ITSENÄISYYTTÄ

- Yliopistojen pääomittaminen katsotaan kansalliseksi hankkeeksi, jossa valtion omaisuudella yliopistoja pääomittaessa tuetaan pitkäjänteistä osaamisen ja innovaatiotoiminnan kehittämistä.
- Valtio pääomittaa muutosvaiheessa kaikkia yliopistoja riittävästi, jotta niiden maksukyky, vakavaraisuus ja luottokelpoisuus turvataan ja tosiasiallinen taloudellinen itsenäisyys vahvistuu.
- Maksukykyä turvataan riittäväällä käyttöpääomalla ja yliopistojen valtion rahoituksen jaksottamisella niin, että maksatus tapahtuu etupainotteisesti.
- Tilivirastona toimineiden yliopistojen varainhoitovuodelle 2010 siirtyvät määrärahat kohdennetaan uudessa oikeushenkilömuodossa toimivien yliopistojen käyttöpääomaan.
- Pääomittamiseen käytetään myös yliopistojen hallussa olevaa irtainta omaisuutta. Myös yliopistoilla säilyvä yliopistorahastojen varallisuus on osa niiden käyttöpääomaa.
- Lisäksi valtio voi käyttää pääomittamiseen esimerkiksi valtion omaisuuden myyntituloja tai osana pääomittamista yliopistoille voidaan siirtää valtion osakeomistuksia.
- Yliopistojen vakavaraisuuden ja luottokelpoisuuden turvaamiseksi yliopistojen nykyisinä toimitiloina olevista valtion yliopistokiinteistöistä muodostetaan yksi tai useampi valtion ja yliopistojen yhdessä omistamia kiinteistöyhtiöitä, joiden osakkeita luovutetaan tasapuolisella tavalla yliopistojen taseisiin.
- Yliopistojen pääomittamiseen liittyvät veroseuraamukset selvitetään.

6. INNOVAATIOYLIOPISTO TOTEUTETAAN

Pienen talouden ja kulttuurin on löydettävä omaleimaiset tutkimuksen ja koulutuksen erikoistumisalansa, joilla voidaan saavuttaa maailman kärki. Innovaatioyliopisto tulee toimimaan Suomen kansallisilla vahvuusaloilla, jotka ovat tärkeitä globaalissa kilpailussa.

- Valtioneuvosto antaa opetusministeriölle valtuuden neuvotella innovaatioyliopiston säädekirjasta, säätiölle laadittavista säännöistä. Valtioneuvosto päättää säätiön hallituksen valtion nimeämistä jäsenistä.
- Valtio nimeää edustajikseen hallituksen jäseniksi henkilöitä, joilla on monipuolista tieteellistä, työelämän, talouden ja liiketoiminnan asiantuntemusta.
- Valtio ja elinkeinoelämä sitoutuvat innovaatioyliopiston säätiövarallisuuden muodostamiseen niin, että tarvittava säätiöpääoma on koossa vuoteen 2010 mennessä.
- Valtioneuvosto päättää tulevassa kehyspäätöksessään innovaatioyliopiston toiminnan rahoitustason nostamisesta vuoteen 2012 mennessä niin, että muiden yliopistojen rahoitusta ei heikennetä.